

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

Capvt IV. Qui ad solvendas Decimas teneantur. Item an decimæ non
solutæ possessorem prædii comitendur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

illæ deferviebant alimentationi Leviticæ tribus; sicut & hodie exhibitioni Clericorum, ut antè dictum est.

- 11 Non dubium tamen est, quin veteris Testamenti præcepta (exceptis ceremonialibus, quæ præfigurabant Christi futura mysteria, ut est immolatio agni, circumcisio, & similia) rursus reperi, & in usum Christianorum traduci possint per summum Pontificem, aut etiam per Principem Christianum, novâ lege latâ; quemadmodum multis locis videre est in Decretalibus, c. 1, de adult. c. 1, De furtis, c. 1, De homicid. c. 1, cum 4, seqq. De injur. tum alibi. Quæ tamen in usum revocata non tam veteris Testamenti erant, quàm novæ leges Ecclesiasticæ sive humanæ, ut pote novâ sanctione per Principem renovatæ & restitutæ, ut accidit & in decimis veteris Testamenti, quæ per Christi mortem abrogatæ, iterum a sacris Canonibus repetitæ sunt.
- 12 Quod verò diximus, Clericos novi Testamenti successisse in locum Leviticæ tribus, exc. Translato sup. De constitutionib. non eum sensum habet, quâsi etiam decimarum præceptum simul ad nostros Clericos transierit; sed quòd per Christum cessaverit ministerium Leviticæ tribus, alio sacerdotio illi surrogato, abrogatisque legalibus præceptis.
- 13 Quare neque obstant loca novi Testamenti, supra adducta. Nam quòd attinet ad illud Matthæi c. 23, *Va vobis Scribis & Phariseis, &c.* eo quidem Christus comprobavit decimas, sed quatenus erant adhuc præcepti veteris Testamenti, quod tunc nondum per mortem Christi expiraverat. Ad illud verò, *nisi abundaverit justitia vestra quam vis idem responderi posset, nondum per mortem Christi cessasse, tamen separatim, volunt Theologi, hoc ideo Christum dixisse, quòd Scribæ & Pharisei tantummodò vacarent exterioribus of-*

ficiis præstandis, interiora autem negligerent, gloriamque apud homines aucuparentur, neglecto Deo; item minima curarent, contemptis majoribus. Azor. *Institut. Moral. lib. 7, cap. 23, vers. in his igitur duabus.* Quo loco etiam responderet ad illud Christi dictum, *Non veni solvere legem, sed adimplere:* quia Christus, quoad vixit, legem veteris Testamenti servavit, quæ divinitus erat data usque ad ejus mortem. Similiter responderet ad illud, *Reddito quæ sunt Cesaris, Cesari, & quæ sunt Dei, Deo;* quod scilicet his verbis indicaverit Christus, tributa Principibus esse persolvenda; & Deo cultum, & honorem, & obsequium debitum itidem tribuendum. A populo Israëlítico veteris Testamenti ideo decimæ præstabantur, quòd de iis extaret præceptum divinum; at verò de reddendis decimis nullum extat præceptum divinum, sed tantum canonicum, ab Ecclesia institutum.

Sed neque nos urgent loca juris Canonici, inc. 14 *Tua nobis & in c. Parochianos cum similib. h. t.* Nam illa exaudiri debent de divina lege veteris Testamenti, non de divina lege novi Testamenti, quæ nulla extat. Dicuntur nihilominus hodie decimæ juris divini, quòd præcipuè originem traxerint ex lege divina veteris Testamenti, quam secuta Ecclesia Christiana easdem decimas novâ sanctione restituit; & sic idem nomen adhuc sibi retinent.

Quòd accedit, quòd & Augustinus, Hieronymus, aliique Patres doctrinâ & sanctitate illustres, in adstruendis decimis passim utantur testimoniis veteris Testamenti, ut ostendant scilicet, Ecclesiam ejusque Principes legem à Deo Israëlitis datam imitatos fuisse. Covarr. *lib. 1, Variar. resolut. cap. 17, num. 2, vers. & præter has rationes.* Ex quibus facile quoque respondere est ad decretum Conc. Trid. supra à nobis recitatum.

CAPUT IV,

Qui ad solvendas Decimas teneantur. Item an decimæ non solutæ possessorem prædii comitentur.

SUMMARI A.

1. Quilibet ad præstandas decimas tenetur.
2. Onus decimarum sequitur fructus à solo separatos.
3. Decima non soluta an sequantur possessorem prædii?
4. Concilium Imperatores D. De publican. & l.

1. & l. 2. C. Sine censu, &c.
5. 8. Sententia Panorm. refutata.
6. Item Joannis Andrea.
7. Decima cur tributa egentium animarum.
9. Ad decimas prædiales tenentur & Iudæi, Religiosi &c.

10. Personales decima onerant tantum personas.
 11. Meretrices & similes an ad personales decimas teneantur.
 12. D. Thoma distinctio personarum, quoad restitutionem inhonestè quaesitorum.

Constitutissimi juris regula est, quemlibet, cujuscumque generis, ordinis, vel gradus, teneri ad functionem decimarum, c. Ex transmissa 23, cum c. seq. c. Nuncios 6, & passim h. t. ad eod. ut ne quidem Imperator de non solvendis decimis alicui gratiam facere possit, c. Tua 15, eod. Ea, que obtrahit præsertim in prædialibus decimis, quas Deus in signum universalis domini sibi reservavit in usum Clericorum, ut loquitur textus in cap. Tua nobis 26, eod. tit.

2. Ut hinc fructus prædiorum à solo separati onere decimarum affecti dicantur, hoc est, ut, ad quemcumque fructus transeunt, eos comiterur & decimandi jus, c. Cum h. mines 7, c. Pastoralis 28, vers. fructus, & c. Cum non sit 33, h. t. Unde & in cloacis prædiis non domini prædiorum, sed eorum conductores conveniuntur decimarum nomine, c. Dilecti 8, c. A nobis 24, & d. cap. Tua nobis h. t. Si quidem res cum suo onere transit ad alium, d. cap. Cum non sit, & d. cap. Pastoralis, c. Ex literis De pignor. & l. Alienatio 67, D. De contrah. emp.

3. Unde ex his facilis responsio est ad hanc questionem, utrum decimæ prædiales non solutæ sequantur possessorem prædii. Fingam Titium fundi sui decimas non solvisse, & postea eundem fundum transulisse in Mævium; hæc igitur quæstio est, utrum Mævius decimas ejusdem fundi antè non solutas Ecclesiæ inferre cogatur? Nam certum est, solummodò Titium cogendum esse, propter fructus fundi à se perceptos, non verò Mævium, ad quem fructus non pervenerunt. Quare, si fructus apud Titium adhuc extant, re- & is convenitur conditione ex canone, quo, scilicet, decimæ introductæ sunt, arg. l. un. D. De condit. ex lege; aut si consumpti sunt, conditione sine causa vel injusta causa, l. 3, C. De condit. ex lege.

4. Nec his refragatur textus in l. Imperatores 7, D. De publican. in l. 2, & l. 3, C. Sine censu vel reliquis &c. quibus locis possessores fundi tributarii conveniuntur, etiam quoad tributa antè non soluta. Verba d. l. Imperatores hæc sunt: Imperatores Antonius & Verus rescripserunt, in vectigalibus ipsa prædia, non personas conveniri; & ideo possessores etiam prætorii temporis vectigal solvare debere. Nam alia hujus rei ratio est, quòd fundi affecti sunt onere vectigalium sive

tributorum ex dispositione juris; atque idcirco cum eodem onere transeunt in novum possessorem, juxta d. l. Alienatio, cum similib. At decimæ non ipsos fundos afficiunt, sed tantummodò eorum fructus, ut antè probatum est.

Licet huic sententiæ ad verberetur Panormit. in d. cap. Cum homines 8, num. 6, h. t. existimans potius novum possessorem conveniri oportere. Movetur per text. in d. cap. Tua nobis 26, hoc tit. ubi decimæ vocantur tributa egentium animarum: at in tributo receptum est, quòd afficiat ipsos fundos, d. l. Imperatores. Verum ipse text. in d. cap. Tua nobis contrarium magis innuit, dum his verbis utitur: Et cum de cunctis omnino proventibus decimæ sint reddenda, sicut colonus de parte fructuum, qui sibi remanet ratione cultura, sic & dominus de portione, quam percepit ratione terra, decimam reddere sine diminutione tenetur. Ecce colonus partiarius, pro parte fructuum à se perceptorum, ad functionem decimarum revocatur, non solus dominus ratione domini; quod certe fieret, si Panormit. sequeremur. Igitur decimæ solos fructus afficiunt, non fundum. Idem liquet ex c. Cum non sit 33, eod. tit. Statuimus, inquit text. ut in prerogativam domini generalis, exactionem tributorum & censuum præcedat solutio decimarum, vel saltem hi, ad quos census & tributa indecimæ pervenerint (quoniam res cum onere suo transit) eam per censuram Ecclesiasticam decimare cogantur Ecclesiis, quibus de jure debentur.

Vide quidem Joan. Andr. in d. c. Cum homines num. 6, in ea esse sententia, quòd putet arbitrium esse Ecclesiæ, utrum convenire velit, novum vel antiquum possessorem prædii; id quo & communiter sentiunt Dd. teste ibid. Joan. Anania. Sed mihi minimò probatur, ad eod. ut ne quidem in subsidium ad novum possessorem recurrere possit; quia, ut dixi, decimæ onus sunt fructuum, non prædiorum; atque idcirco a quitati non convenit, ut alter alterius odio prægraveretur, c. Non debet 22, De R. l. in 6, Neque factum venditoris nocere debet emptori, l. Eadem cuique D. De R. l.

Sed obcurtos, & tributa solvi ex fructibus, cum & horum onus sint, l. Neque stipendium, 13, D. De impens. in res dot. fact. ubi ita Paulus l. C. Neque stipendium, neque tributum ob dotalem fundum præstita exigere vir à muliere potest; onus enim fructuum hæc impendia sunt. Verum hoc accidit, quia vir ipse simul possessor dotalis fundi erat, & omnes ejus commoditates receperat; unde mirum non est, si & tributorum onus ad eum quoque spectaverit: siquidem & fundus tributarius tacitè fisco obligatus

tus fuerat, l. 1. C. Si propter publ. pensis. & l. Inter 42, D. De passis. At verò prædia decimarum nomine nullo pignoris jure obligata sunt illis, quibus decimæ debentur, sed tantummodò fructus, ut hæc tenus comprobatum est.

7 Quod verò decimæ in d. cap. Tua nobis tributa egentium animarum vocentur, id non proprie fit, sed latiore significatione, prout tributum accipitur pro quavis datione vel cessione, in specie scilicet notatione verbi tribuo, cujus supinum est tributum. Nam & decimas tribuere beneficium, l. In commodato 17. §. sicut D. Commod. actionem, veniam, l. 2. §. pervenisse D. De hered. vel act. vend. l. Divus, §. §. matri D. Adl. Corn. de fals. cum similib. Item rectè decimas, in tributum venire, id est, contributionem, l. 4. D. Ad L. Rhod. de jactu. Itaque decimæ dicuntur tributa animarum egentium, quòd egentibus animabus, à Clericis recipientibus eas, contribuendæ sive communicandæ sint: quamvis proptius dixerimus eas esse tributa Dei, quòd in signum universalis domini Deo reservatæ sint, in usum Clericorum, tum etiam pauperum, d. cap. Tua nobis. & d. cap. Cum non sit hoc t.

8 Nec quoque impedit e. Cum in aliquibus 12, eod. cui & innititur Panorm. dum textus his verbis utitur: Statuimus, ut domini talibus personis & taliter sua prædia excolenda committant, quòd abique contradictione Ecclesie decimas cum integritate persolvant. Nam hic text. nihil juvat sententiam Panorm. sed potius eam evertit. Ad quid enim conductorum meminit textus, nisi quòd ab iis decimæ fructuum pendi debeant, non à dominis, à quibus elocata sunt prædia?

9 Quo etiam fit, ut, cum prædialia decimæ sint onus fructuum à solo separatorum (nam pendentes fructus fundi pars censentur, l. Fructus pendentes 44, D. Derei vind.) rectè quoque Judæi ad eas præstandas conveniantur, e. De terris 16, h. t. Item Religiosi licet exempti sint, cap. 2. §. pen. eod. lib. 6 Item Reges, Principes, alique cujuscumque status aut generis, ad quos fructus prædiorum perveniunt, nisi privilegio summi Pontificis, vel alio jure se exemptos doceant, cap. Anobis 24, h. tit. de quibus ex professio inf. c. 17.

10 Sed quid de personalibus decimis? Hæ tantum personas onerant, non res. Joan. Andr. sup. cit. loco per text. in l. 1. §. Si heres D. Ad SC Trebell.

11 Illud quaesitum est, An meretrix ex quaestu corporis sui decimas præstare teneatur? Similis quaestio est de mimis & morionibus. Et hos om-

nes non teneri, videtur probare textus in e. Ex transmissa 23, h. t. Cujus verba hæc sunt: Quia fidelis homo de omnibus, qua licitè potest acquirere, decimas erogare tenetur. Ergò à contrario sensu (qui utroque jure receptus est, e. Cum Apostolica 7, inf. De his qua sunt à Pralat. & l. 1, vers. non aliter D. De officio eius cui mand. est jurisd.) quæ illicitè acquiruntur, ex iis decimas erogare non tenetur. Confirmat hanc sententiam can. Non est putanda l. 9. 1; quòd prohibetur Deus honorari ex rebus illicitè acquisitis, ubi & allegatur locus Proverb. cap. 22, Et ostia inopiorum abominabiles, qua offeruntur ex scelere. Ac Deo offeruntur decimæ in exhibitionem Clericorum, propter cultum ipsius, d. cap. Tua nobis 26, circa med. h. tit. Accedit argumentum desumptum ex l. 2. l. 3, & l. finali D. De condit. ob. eurs. caus. quibus locis iudex ad restitutionem compellitur ejus, quòd accepit, ut rectè judicaret: nec non depositarius & commodatarius, ut depositum vel commodatum domino redderet. Similiter & is, qui ne sacrilegium, homicidium, vel aliud crimen committeret, aliquid eo nomine accepit. Hi itaque, & similes, cum ad restitutionem teneantur ejus, quòd receperunt, non quidem ex scelere sive delicto, sed quòd gratis & ex necessitate officii facere tenebantur; multo magis illi, qui delicti committendi causa quid acceperunt. Non igitur meretrix ex quaestu corporis sui decimas inferre cogitur, sed potius ad restitutionem ejus, quòd accepit, tenetur. Attamen D. Thom. in 2. 2. q. 87, art. 2, in resp. ad 2, argum. rectius putat, meretricem, mimum, morionem, ad decimarum præstationem conveniri posse; eo quòd ad restitutionem eorum, qua professione suâ acquisiverunt, minimè obligentur: secus verò esse in furibus, raptoribus & usurariis. D. Thomam suis verbis audiamus.

Ad secundum, inquit, dicendum, quòd aliqua male acquiruntur dupliciter: uno modo, quia ipsa acquisitio est injusta, puta, quia acquiruntur per rapinam, aut furtum, aut usuram; qua homo tenetur restituere, non autem de eis decimas dare; tamen si aliquis ager sit emptus de usura, de fructu ejus tenetur usurarius decimas dare, quia fructus illi non sunt ex usura, sed ex Dei munere. Quædam verò dicuntur male acquisita, quia acquiruntur ex turpi causa, sicut de meretricio & histriionatu & aliis hujusmodi, qua non tenentur decimas dare, secundum modum aliarum personalium decimarum. Subdit tamen ibid. D. Th. inquit, tamen Ecclesia non debet eas recipere, quatinus sunt in peccato: ne videatur

eorum peccatis communicare, sed postquam penituerint, possunt ab eis de his recipi decima. Idem tradit Dominicus Soto sup. citato loco, ex sententia, ut videtur, ejusdem D. Th. admonens, D. Thomam loqui secundum sui temporis regionisque morem, quo personales decimæ profus in usu erant. Iam vero, addit Soto, nullibi, quod audivimus, ejusdem perstat decimarum observatio. Interim sententia D. Thomæ juri convenit, & responso Ulpiani confirmatur in l. 4. §. sed quod meretur D. De condic. ob. turp. causam, & in l. Affectionis §. D. De donationib. Priori responso ita loquitur Ulpian. Sed & quod meretrici datur, repeti non potest, ut Labeo & Marcellus scribunt; sed novatione, non ea quæ utriusque turpitudine versatur, sed solius danti: illam enim turpiter facere, quod sit meretrix; non turpiter accipere, cum sit meretrix. Posteriore responso his verbis idem Ulpian. Affectionis gratia neque honesta neque inhonesta donationes sunt prohibita: honesta erga bene merentes, amicos vel necessarios, inhonesta circa meretrices. Idem judicium est de mimis, morionibus & parasitis, de quibus latius consule Did. Covarr. in cap. Peccatum. De reg. jur. lib.

6. p. 2. §. 2. Quare non obstant text. in d. c. Ex transmissis, & in d. c. Non est putanda: nam hi referendi sunt ad alterum caput bonorum, quæ restitutioni subjacent, sicut ex D. Thoma & Soto jam explicavimus.

Argumenta verò deducta ex l. 1. l. 3. l. ult. D. De condic. ob. turp. causam. nonnihil quidem nos commovent, sed tamen rectè eis occurritur: quod dictis legibus ideo restitutio fieri jubeatur, quod is, qui dat judici, ut secundum se in bona causa pronunciet, vel ut commodatarius sive depositarius rem reddat, ipse dans timore ductus id faciat, ne justam alioquin causam amittat, aut res sua commodata vel deposita supprimatur, aut aliò avertatur; & id quidem faciat in mercedem operæ, quæ alioquin à recipiente erat gratis præstanda. Quod non est in meretrice, mimo, morione, qui non coguntur gratis suam professionem exercere. Vide quæ fusiùs de hac retractant Navar. in Manuali c. 17. num. 31. cum seqq. & Greg. de Valent. tom. 3. Comment. Theol. disp. 3. q. 9. & disp. 5. q. 6. puncto 4. & 5.

CAPUT V.

Utrum pauperes ad decimarum præstationem teneantur.

SUMMARIUM.

1. Pauperes ad decimas anteneantur.
2. Decima tributa gentium animarum.
3. Regula, Dolo facit, qui petit &c. explicata.

Qua situm est, an is ad præstandas decimas obligatus sit, qui ex prædiis suis non nisi sibi & familiæ suæ necessaria colligit. Et certius est, obligatum esse, per ea, quæ superiori Cap. disseruimus. Si quidem debitor obtentu inopia suæ non liberatur ab obligatione; imò, si ita res ferat, in carcerem detruditur, nisi cesserit bonis suis, l. 1. & quæ ibi traduntur D. C. Qui bon. ced. poss. Sed in decimis id multo magis obtinet, quod Ecclesia, cui debentur, jus habeat in rem, hoc est, in ipsos fructus collectos, ut supra proximo Cap. demonstravimus. Adeoque Ecclesia ipsa, si debitorem decimarum suspectum habet, potest ipsi inhibere, ne se absente, vel alius suo nomine fructus colligat vel exportet. Specul. in tir. de decimis num. 12. Guido Papa q. 283. & additio q. 433. in dec. Tholof. arg. l. 2. ibi, sub aspectu etiam Curialium, C.

Quando & quib. quarta pars deb. lib. 10. l. Si sufficit. 29. D. De inoff. testam. l. Nam ita dicitur 39. D. De ad. opte l. De unoquoque 47. D. De ro. judic. c. 2. De procurat. in 6. Idque hanc rationem habet, quod, ubi alterius præjudicium vertitur, semper vocandus sit is, cujus interest, aut saltem ipse licite interesse potest, jam D. V. jurib. non verò ob eam rationem, quam comminiscuntur alii, quod decimæ sint pars fructuum, ergò & fundi, quia fructus sunt pars fundi, l. Fructus 13. D. De rei vindic. nam falsa hæc ratio est & ejus consecutio. Decimæ quidem sunt pars fructuum, sed à solo separatorum, ut ante cap. 4. comprobavimus: non igitur pars fundi sunt, quia nec fructus separati amplius fundi pars sunt, sed soli fructus pendentes pars fundi censentur, l. Fructus 44. D. eod. Neque in hac re interest, quibus debeantur decimæ; probatæ ve improbatæ vitæ sint; divites an pauperes; nec enim ideo creditoris jus minuitur, cap. Tua nobis. 6. vers. prætextu. tit. Facit elegans textus in can. Fortè xlv. q. 5. ubi ita Augustinus: Fortè aliquis hoc secum cogitat, & dicit: multi sunt Christiani divites, avari, cupidi, non habebō peccatum, si suum illis absumero.